

Briuselis, 2019 10 24
COM(2019) 800 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl 31 straipsnio 4 dalyje nustatytų užduočių, kurioms teikiamas ES finansavimas pagal 2011 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 305/2011, kuriuo nustatomos suderintos statybos produktų rinkodaros sąlygos ir panaikinama Tarybos direktyva 89/106/EEB, 34 straipsnio 2 dalį, aktualumo vertinimo rezultato

1. Įvadas

Statybos produktų reglamentu¹ (SPR) reglamentuojama statybos produktų vidaus rinka. Juo siekiama užtikrinti laisvą judėjimą, kaip apibrėžta SPR 8 straipsnio 4 dalyje. SPR visapusiškai taikomas nuo 2013 m. liepos mėn.

Šioje ataskaitoje nagrinėjama, kaip Europos techninio vertinimo organizacija (EOTA) atliko užduotis, kurioms gavo ES dotacijas. Joje vertinamas šių užduočių aktualumas, veiksmingumas, efektyvumas, suderinamumas ir Europos pridėtinė vertė.

Pagal SPR 34 straipsnio 2 dalį reikalaujama, kad Europos Komisija įvertintų Sąjungos lėšomis finansuojamų 31 straipsnio 4 dalyje nustatytų užduočių aktualumą, atsižvelgdama į Sąjungos politiką ir teisės aktų reikalavimus, ir praneštų Europos Parlamentui ir Tarybai to vertinimo rezultatus. Tai užduotys, pavestos EOTA, t. y. Techninio vertinimo įstaigų organizacijai.

Duomenys, kurių reikėjo šiai ataskaitai parengti, gauti iš dviejų pagrindinių šaltinių:

- 1) EOTA pateiktos informacijos ir
- 2) išorės tyrimo *Supporting study for the evaluation of the relevance of EOTA tasks* (liet. „Pagalbinis EOTA užduočių aktualumo vertinimo tyrimas“) (toliau – tyrimas), atlikto 2016 m. gruodžio mėn.²

EOTA pateikė informaciją 2019 m. pradžioje ir ji apėmė 2014–2018 m. kiekybinius bei statistinius duomenis.

Tyrimas aprėpė laikotarpį nuo 2011 m. balandžio mėn. iki 2015 m. pabaigos. Jame analizuojama turima informacija ir papildomi duomenys, gauti iš pagrindinių SPR nustatytos sistemos dalyvių ir joje dalyvaujančių suinteresuotųjų subjektų³. Tyrime pripažįstama, kad būta keletas iššūkių, visų pirma: i) palyginti trumpas SPR taikymo laikotarpis (kurio didžiąją dalį atitinkami pagrindiniai suinteresuotieji subjektai skyrė būtinam perėjimo procesui); ii) ribotas duomenų nuoseklumas ir palyginamumas ir iii) ribotos informacijos, gautos konsultuojantis su suinteresuotaisiais subjektais, reprezentatyvumas (dėl netolygaus dalyvavimo). Atsižvelgiant į šiuos galimus trūkumus, tyrimas suteikė galimybę atlikti pradinį vertinimą.

2. Aplinkybės

2.1. EOTA vaidmuo

EOTA – tai techninio vertinimo organizacija, kurią įsteigė techninio vertinimo įstaigos (TVĮ) pagal SPR 31 straipsnio 1 dalį.

EOTA buvo pavestas svarbus vaidmuo pertvarkant ankstesnę produktų patvirtinimo sistemą,

¹ 2011 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 305/2011, kuriuo nustatomos suderintos statybos produktų rinkodaros sąlygos ir panaikinama Tarybos direktyva 89/106/EEB (OL L 88, 2011 4 4, p. 5).

² Konsultacinių įmonių BRE, ECORYS ir „Vito“ atliktas tyrimas, paskelbtas svetainėje <https://bookshop.europa.eu/en/supporting-study-for-the-evaluation-of-the-relevance-of-eota-tasks-pbET0115714/>.

³ 11 atstovų, 26 techninio vertinimo įstaigų (TVĮ) ir 45 įmonių (įskaitant 29 MVĮ) apklausa ir 2016 m. spalio mėn. surengtas praktinis rezultatų patikimumo vertinimo seminaras, kuriame dalyvavo gamintojai, gamintojų asociacijos, TVĮ, valstybės narės ir EOTA.

nustatytą Statybos produktų direktyvoje (SPD)⁴, į naują SPR eksploatacinių savybių vertinimo sistemą.

EOTA siūlo gamintojams alternatyvų metodą gauti CE ženklą statybos produktams, kuriems netaikomi arba ne visiškai taikomi Europos standartizacijos komiteto (CEN) parengti darnieji Europos standartai. Kaip nustatyta SPR 21 straipsnio 1 dalyje, gamintojai gali prašyti, kad būtų pateiktas šių statybos produktų Europos techninis įvertinimas (ETĮ), kuriuo remiantis bus išduota eksploatacinių savybių deklaracija ir statybos produktai bus ženklinami CE ženklu. Taip pat tikėtasi, kad taikant šį metodą naujoviški produktai galės lengviau ir greičiau patekti į rinką.

ETĮ rengia TVĮ, remdamosi Europos vertinimo dokumentais (EVD), kuriuos rengia EOTA, taikydama SPR 19 straipsnį ir vėlesnes procedūras, nustatytas Reglamento II priede.

2.2. EOTA tikslai ir užduotys

EOTA tikslas – koordinuoti TVĮ veiklą, kaip nustatyta 31 straipsnyje.

31 straipsnio 4 dalyje pateikiamas bent šių užduočių, kurias EOTA privalo atlikti, sąrašas:

- a) *organizuoja TVĮ veiklos koordinavimą ir prireikus užtikrina bendradarbiavimą ir konsultavimąsi su kitais suinteresuotaisiais subjektais;*
- b) *užtikrina, kad TVĮ dalytųsi geriausios praktikos pavyzdžiais siekiant skatinti didesnę veiksmingumą ir teikti geresnes paslaugas pramonei;*
- c) *koordinuoja 21 straipsnyje ir II priede nustatytų procedūrų taikymą bei teikia šiam tikslui reikalingą pagalbą;*
- d) *rengia ir priima Europos vertinimo dokumentus;*
- e) *praneša Komisijai apie visus klausimus, susijusius su Europos vertinimo dokumentų rengimu, ir su 21 straipsnyje ir II priede nustatytų procedūrų aiškinimu susijusius aspektus bei siūlo Komisijai patobulinimus remiantis įgyta patirtimi;*
- f) *teikia pastabas dėl TVĮ, kuri nevykdo savo užduočių pagal 21 straipsnyje ir II priede nustatytas procedūras, Komisijai ir tą TVĮ paskyrusiai valstybei narei;*
- g) *užtikrina, kad priimti Europos vertinimo dokumentai ir nuorodos į Europos techninius įvertinimus būtų skelbiami viešai.*

Pagrindinės EOTA užduotys yra nurodomos c ir d punktuose, nes jos yra tiesiogiai susijusios su EVD rengimu. a ir b punktuose nurodomos užduotys gali būti laikomos papildomomis užduotimis, turinčiomis didelį poveikį dokumentų rengimo procesui ir jų kokybei. Galiausiai e, f ir g punktuose nurodomos užduotys gali būti laikomos stebėsenos užduotimis.

Kalbant apie EVD rengimo ir tvirtinimo procedūrą (d punkte nurodoma užduotis), SPR 20 straipsnio 1 pirmoje dalyje yra nustatyti reikalavimai, kad procedūra būtų:

- a) *skaidri atitinkamo gamintojo atžvilgiu;*
- b) *apibrėžta tinkamais privalomais terminais, kad būtų išvengta nepagrįsto vėlavimo;*
- c) *parengta deramai atsižvelgiant į komercinės paslapties ir konfidencialumo apsaugą;*

⁴ 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/106/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su statybos produktais, derinimo, OL L 40, 1989 2 11, p. 12–26.

- d) *parengta numatant galimybę deramam Komisijos dalyvavimui;*
- e) *pagrįsta mažiausiomis sąnaudomis gamintojui; ir*
- f) *užtikrinanti atitinkamam produktui paskirtų TVĮ kolegialumą ir jų veiklos koordinavimą.*

Skaidrumas, konfidencialumas, mažiausios sąnaudos ir savalaikiškumas taip pat nurodomi kaip būtinieji reikalavimai SPR 19 ir 23 konstatuojamosiose dalyse ir yra atspindėti procedūroje, nustatytoje II priede, kuriame papildomai patikslinamas Komisijos dalyvavimas.

2.3. EOTA struktūra

Kaip nurodoma 31 straipsnio 2 dalyje, EOTA siekia Europos bendros svarbos interesų. Organizaciją sudaro 49 TVĮ iš 22 ES valstybių narių (visų valstybių narių, išskyrus Bulgariją, Graikiją, Latviją, Maltą, Estiją ir Liuksemburgą), dviejų EEE narėmis esančių ELPA valstybių (Norvegijos ir Šveicarijos) ir Turkijos⁵.

EOTA nariai yra dalyvaujančių valstybių vyriausybių paskirtos viešojo sektoriaus institucijos arba privačios įstaigos. Kai kurios valstybės narės yra paskyrusios tik vieną TVĮ, kitos – kelias TVĮ. Kai kuriose valstybėse narėse paskirta TVĮ yra atsakinga už techninius įvertinimus ir EVD rengimą visose produktų srityse, o kitos valstybės narės yra paskyrusios TVĮ, kurių specializacija – viena ar kelios produktų sritys, nustatytos SPR 29 straipsnio 1 dalyje ir IV priede.

Pagal EOTA statutą ją sudaro:

- vykdomoji valdyba (sekretoriato darbuotojai ir šeši generalinės asamblėjos paskirti techninio vertinimo įstaigų atstovai);
- generalinė asamblėja (ją sudaro visi EOTA nariai ir vykdomoji valdyba) ir
- techninė valdyba.

EOTA generalinė asamblėja ir vykdomoji valdyba yra atsakingos už EOTA politikos ir strategijos rengimą.

EOTA taip pat turi sekretoriatą⁶ ir Suinteresuotųjų subjektų patariamąją grupę⁷, kurią sudaro po vieną atstovą iš kiekvienos pagrindinės šalies, atstovaujančios statybos sektoriaus ir EOTA vykdomosios tarybos interesams. Suinteresuotųjų subjektų patariamąsios grupės sudėtį nustato ir jos veiklą prižiūri EOTA vykdomoji valdyba, o jai pirmininkauja EOTA pirmininkas.

⁵ Šaltinis: Sistemos NANDO duomenų bazė, 2018 m. gruodžio 31 d. duomenys. Sąrašą galima rasti svetainėje http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/nando/index.cfm?fuseaction=directive.notifiedbody&dir_id=33.

⁶ Sekretariate dirba darbuotojai, užimantys keturis viso etato ekvivalentus: generalinis sekretorius, projekto vadovas, techninis pagalbininkas ir sekretorius.

⁷ Suinteresuotųjų subjektų patariamąją grupę posėdžiauja kartą per metus ar, prireikus, bet kuriuo kitu metu ir teikia rekomendacijas vykdomajai valdybai klausimais, susijusiems su: EOTA vaidmeniu įgyvendinant SPR, EVD ir ETĮ procesais, kokybės sistemomis ir procedūromis, padedančiomis skatinti didesnę veiksmingumą ir teikti pramonei geresnę paslaugą, grįžtamąją informaciją apie TVĮ atliktas užduotis, tarptautiniu ir suinteresuotųjų subjektų pripažinimu, partnerystę su kitomis organizacijomis ir konsultacijomis teisinio gyvybingumo ir finansinio stabilumo klausimais.

2.4. EVD rengimo procesas

2.4.1. SPR II priede nustatyta procedūra

Statybos produkto, kuriam netaikomas arba ne visiškai taikomas darnusis Europos standartas, gamintojas gali prašyti, kad būtų išduotas jo produktų ETĮ. Su tokiu prašymu jis turi kreiptis į TVĮ. TVĮ turi pagal SPR 21 straipsnio 1 dalį nustatyti, ar konkrečiam produktui jau yra visiškai arba iš dalies taikomas EVD arba darnusis Europos standartas, ir atitinkamai informuoti gamintoją. Jeigu visiškai tam produktui taikomas EVD jau yra, remdamasi juo TVĮ pateikia ETĮ.

Kai ETĮ išduoti reikia (naujo arba peržiūrėto) EVD, prašymą gavusi TVĮ (vadinamoji atsakinga TVĮ) informuoja EOTA, sudaro su gamintoju sutartį ir joje nustato EVD parengimo darbo programą (II priedo 2 dalis). Į EVD bus įtraukti pagrindinių charakteristikų eksploataciniai aspektai, kuriuos gamintojas ketina deklaruoti.

Naują arba peržiūrėtą EVD rengia TVĮ darbo grupė, bendradarbiaudama su gamintoju, o vėliau tvirtina EOTA. Darbo grupei vadovauja atsakinga TVĮ, o ją sudaro TVĮ, kurios pareiškė norą dalyvauti atsiliepdamos į EOTA kvietimą⁸. Apie EVD rengimą, kuris turi būti užbaigtas per devynis mėnesius nuo prašymo išduoti ETĮ gavimo dienos, informuojama Europos Komisija.

Informavus gamintoją, EOTA, atsižvelgdama į jo pastabas (jei jų yra), oficialiai patvirtina EVD projektą ir pateikia jį Komisijai. Komisija per 15 darbo dienų turi pateikti savo pastabas. Po to EOTA turi atitinkamai iš dalies pakeisti EVD projektą ir pateikti galutiniu laikomą EVD gamintojui bei Komisijai (II priedo 7 dalis). Šiuo etapu gali būti išduotas ETĮ.

Kai tik atsakinga TVĮ išduoda pirmąjį ETĮ, remdamasi galutiniu laikomu EVD, tas EVD prireikus pakeičiamas, atsižvelgiant į įgytą patirtį. Tik tada EOTA priima galutinį EVD ir jo kopiją siunčia Komisijai kartu su jo pavadinimo vertimu į visas ES oficialiąsias kalbas, kad būtų galima paskelbti jo nuorodą ES oficialiajame leidinyje (II priedo 8 dalis).

Išduodamas pirmasis ETĮ ir juo remiantis produktas gali gauti CE ženklą, laukiant EVD nuorodos paskelbimo Oficialiajame leidinyje.

2.4.2. SPD dokumentų naudojimas ir keitimas

Prieš įsigaliojant SPR, pagal SPD buvo išduodami Europos techniniai liudijimai.

Pagal SPD (9 straipsnis) Europos techniniai liudijimai buvo išduodami remiantis rekomendacijomis, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, arba bendrais susitarimais dėl patvirtinimo procedūrų⁹. Europos techniniai liudijimai galiojo ilgiausiai penkerius metus¹⁰, o tai reiškia, kad tokie dokumentai negalėjo būti toliau naudojami (kaip eksploatacinių savybių deklaracijos rengimo pagrindas) po 2018 m. liepos 1 d.

⁸ Šios TVĮ yra dalyvaujančios TVĮ.

⁹ Bendrų susitarimų dėl patvirtinimo procedūrų koncepcija buvo sukurta pagal SPD pačioje EOTA, siekiant suteikti aiškų pagrindą išduoti Europos techninius liudijimus SPD 9 straipsnio 2 dalyje numatytais atvejais, kai to nebuvo galima padaryti taikant rekomendacijas, kaip suteikti Europos techninį liudijimą.

¹⁰ Remiantis SPD 8 straipsnio 4 dalimi.

Vienintelis būdas, kaip buvo galima perkelti bendrų sutarimų dėl patvirtinimo procedūrų sąvoką iš SPD į SPR – rengti EVD remiantis bendrų susitarimų dėl patvirtinimo procedūrų techniniu turiniu, jeigu į tuos susitarimus buvo įtraukta naujausia informacija. Iki 2018 m. birželio 30 d. pagal bendrus susitarimus dėl patvirtinimo procedūrų išduodami Europos techniniai liudijimai turėjo būti pakeisti ETĮ, išduodamais remiantis EVD.

66 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad EVD atveju rekomendacijos, kaip išduoti Europos techninius liudijimus, „gali būti naudojamos kaip“ Europos vertinimo dokumentai kaip pagrindas išleisti ETĮ pagal SPR, jeigu jose yra visi elementai, kurių reikia siekiant parengti EVD pagal SPR 24 straipsnį, ir jeigu jų techninis turinys per tą laiką nepaseno. Pagal SPR buvo sukurti nauji vertinimo metodai ir kriterijai, todėl rekomendacijos, kaip išduoti Europos techninius liudijimus, paseno ir yra laipsniškai keičiamos į EVD. Šiuo metu, t. y. iki 2019 m. birželio mėn., yra pakeista 12 rekomendacijų, kaip išduoti Europos techninį liudijimą (su visomis jų dalimis), kurių nuorodos yra paskelbtos Oficialiajame leidinyje, ir yra dar 14 rekomendacijų, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, kurios yra šiuo metu keičiamos.

2.5. EOTA finansavimas

SPR yra nustatyta EOTA finansavimo tvarka ir finansuotinos užduotys.

20 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad *„TVĮ kartu su TVĮ organizacija padengia visas Europos vertinimo dokumentų rengimo ir priėmimo išlaidas“*. Pagal 31 straipsnio 5 dalį *„[v]alstybės narės užtikrina, kad TVĮ finansų ir žmogiškaisiais ištekliais remtų TVĮ organizaciją“*.

Vis dėlto, atsižvelgiant į EOTA vaidmenį statybos produktams skirtose suderintoje sistemoje, 31 straipsnio 2 dalyje patikslinama, kad EOTA *„laikoma įstaiga, siekiančia Europos bendros svarbos interesų, kaip apibrėžta 2002 m. gruodžio 23 d. Komisijos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2342/2002, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 dėl Europos Bendrijų bendrajam biudžetui taikomo finansinio reglamento įgyvendinimo taisyklės, 162 straipsnyje“*.

Todėl pagal SPR 32, 33 straipsnius, 34 straipsnio 1 dalį ir 35 straipsnį *„Sąjungos finansavimas gali būti suteikiamas TVĮ organizacijai įgyvendinti 31 straipsnio 4 dalyje nurodytas užduotis“*.

Praktiškai tai reiškia, kad TVĮ dalijasi EOTA finansavimu, o Europos Komisija jį remia, be to, tai taip pat reiškia, kad gamintojams nereikia padengti jokių išlaidų, susijusių su EVD rengimu ir priėmimu. Tačiau gamintojai moka TVĮ mokesčius už ETĮ išdavimą, kurių dydis skiriasi, priklausomai nuo TVĮ.

EVD rengimo finansavimo lėšas EOTA skiria atsakingai TVĮ ir dalyvaujančioms TVĮ.

3. Pagrindiniai nustatyti faktai

3.1. EOTA veiklos rezultatai

3.1.1. Veikla

EOTA veikla yra suskirstyta į keturias darbo dalis.

1-oji darbo dalis – sekretoriatas. Šios dalies sąnaudos, susijusios su darbuotojų darbo užmokesčiu, yra didžiausios. Sekretoriatas koordinuoja veiklą ir teikia reikiamą paramą vykdant procedūras, nustatytas SPR 21 straipsnyje ir II priede.

2-oji darbo dalis yra susijusi su EOTA organų ir darbo grupių posėdžiais.

3-ioji darbo dalis – tai pagrindinė veikla, susijusi su EVD rengimu. Pastarųjų trejų metų laikotarpiu ši dalis sudarė 41 proc. vieno žmogaus darbo dienų.

4-oji darbo dalis yra susijusi su pagalbinėmis ekspertų paslaugomis ir kita paramos veikla. Jai tenka mažiausia visų vieno žmogaus darbo dienų dalis.

Visa ši veikla yra iš dalies finansuojama EOTA skiriama ES dotacija.

1 lentelė. Darbo daliai tenkanti EOTA biudžete numatytos veiklos dalis, išreikšta vieno žmogaus darbo dienų skaičiumi ir procentine dalimi (2013–2018 m.):

Biudžetas vieno žmogaus darbo dienomis*	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.
1DD – sekretoriatas	602 – 85 %	687 – 49 %	693 – 61 %	770 – 41 %	1001 – 50 %	900 – 52 %
2DD – posėdžiai	51 – 7 %	89 – 6 %	160 – 14 %	153 – 8 %	197 – 10 %	242 – 14 %
3DD – EVD rengimas	51 – 7 %	614 – 44 %	239 – 21 %	912 – 49 %	784 – 40 %	602 – 34 %
4DD – parama	0 – 0 %	0 – 0 %	42 – 4 %	41 – 2 %	0 – 0 %	0 – 0 %
Iš viso	705	1 391	1 134	1 876	1 982	1 744

Šaltinis: 2013–2018 m. dotacijų susitarimai

** Vieno žmogaus darbo dienų skaičius, pakoreguotas taikant 2013 ir 2014 m. 12 mėnesių ekvivalentą, kad jį būtų galima palyginti su ankstesniais laikotarpiais.*

3.1.2. EVD rengimas

2018 m. gruodžio 31 d. EOTA buvo priėmusi 324 EVD.

217 jų jau yra nurodyti Oficialiajame leidinyje, o likusių 107 EVD nuorodas šiuo metu rengiamasi paskelbti.

Iš 217 EVD, kurių nuorodos paskelbtos, 20 yra susiję su pakeistais EVD (jais pakeičiami EVD, kurių nuorodos buvo paskelbtos pirmiau). Taigi 2018 m. paskutiniu skelbimo Oficialiajame leidinyje etapu iš viso į sąrašą buvo įtraukta 197 EVD. Pastarųjų trejų metų laikotarpiu, kuriuo procedūrą galima laikyti visiškai įgyvendinta, Oficialiajame leidinyje buvo skelbiamos vidutiniškai 61 EVD nuorodos per metus.

2 lentelė. Priimtų ir oficialiajame leidinyje nurodytų EVD skaičius per metus (2013–2018 m.):

Metai	Priimti EVD	EVD nuorodos Oficialiajame leidinyje*	EVD, kurių nuorodos paskelbtos Oficialiajame leidinyje**
2014	24	0	0
2015	47	19	14
2016	107	65	53
2017	53	70	67
2018	93	63	63
Iš viso	324	217	197
* įskaitant pakeistus EVD			
** neįskaitant pakeistų EVD			

EVD, kurių nuorodos paskelbtos, gali būti suskirstyti į dvi kategorijas: EVD, parengti keičiant dokumentus, grindžiamus SPD (rekomendacijos, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, arba bendri susitarimai dėl patvirtinimo procedūrų¹¹), arba nauji EVD. Dauguma EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos, grindžiami dokumentais, parengtais pagal SPD (57 proc.).

3 lentelė. EVD, kurių nuorodos buvo paskelbtos per metus, tipologija (2015–2018 m.):

Metai	2015	2016	2017	2018	Iš viso
EVD, parengti pagal rekomendacijas, kaip suteikti Europos techninį liudijimą	0	3	10	3	16
EVD, parengti pagal bendrus susitarimus dėl patvirtinimo procedūrų	18	34	32	24	108
Nauji EVD	1	28	28	36	93
Iš viso	19	65	70	63	217

Dauguma iš 93 naujų EVD yra susiję ne su naujais rinkai pateikiamais produktais, o su produktais, kuriems taikomas, bet ne visiškai, esamas standartas arba EVD (dažnai parengtas pakeičiant dokumentą, parengtą pagal rekomendaciją, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, arba pagal bendrą susitarimą dėl patvirtinimo procedūrų). Šie „nauji“ EVD apima tik vieną ar dvi papildomas esmines charakteristikas arba juose nurodoma šiek tiek platesnė taikymo sritis arba numatomos papildomos naudojimo paskirtys¹², palyginti su ankstesnėmis darniosiomis techninėmis specifikacijomis.

107 priimti EVD, kurių nuorodos dar nepaskelbtos, yra:

¹¹ Bendri susitarimai dėl patvirtinimo procedūrų. Šios koncepcijos SPD nebuvo, ji buvo sukurta EOTA siekiant suteikti aiškų pagrindą išduoti Europos techninius liudijimus SPD 9 straipsnio 2 dalyje numatytais atvejais, kai to nebuvo galima padaryti taikant rekomendacijas, kaip suteikti Europos techninį liudijimą.

¹² Šis klausimas konkrečiai nagrinėjamas aptariant aktualumo klausimą (žr. 4.3 skirsnį).

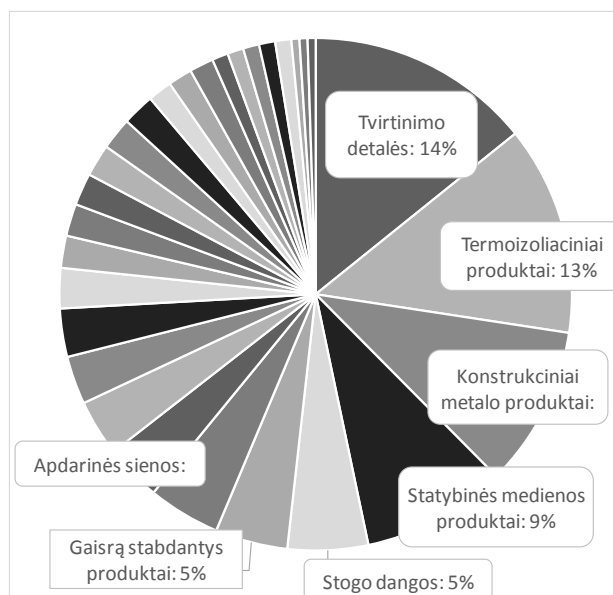
- EVD, dėl kurių laukiama EOTA reakcijos po to, kai Komisija pateikė savo pastabas¹³;
- EVD, kurių nuorodų paskelbimo laukiama po galutinio jų priėmimo¹⁴, ir
- EVD, kuriuos Komisija atmetė kaip neatitinkančius 19 straipsnio 1 dalies nuostatų.

Dokumento tikslinimas atsižvelgiant į Komisijos pastabas gali ilgai užtrukti, todėl yra daug dokumentų, kurių nuorodų paskelbimo dar laukiama. DĖL EOTA priimtų EVD Komisija tebeturi daug techninių ir teisinių pastabų. Todėl EOTA priimtų EVD, kurių nuorodos dar nepaskelbtos, skaičius išaugo.

EVD pagal produktų sritis

EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos, taikomi ne visoms 36 produktų sritims (jos apima 35 sritis, nustatytas SPR IV priede¹⁵, ir papildomą „kitą“ sritį, įtrauktą taikant 29 straipsnio 1 dalį), o tik 28 iš jų.

1 diagrama. EVD, kurių nuorodos paskelbtos, pagal pagrindines produktų sritis (per 5 proc. visų EVD):

Apytikriai pusė visų EVD, kurių nuorodos paskelbtos, yra parengti tik keturiose produktų srityse:

- 14,2 proc. dėl tvirtinimo detalių (33 sritis);
- 13,2 proc. dėl termoizoliacinių produktų, sudėtinių izoliacijos komplektų/sistemų (4 sritis);
- 10,1 proc. dėl konstrukcinių metalo produktų ir pagalbinių komplektų (20 sritis) ir
- 9,1 proc. dėl statybinės medienos produktų/elementų ir pagalbinių įrenginių (13 sritis).

¹³ II priede nustatytos procedūros etapas, nurodytas 7 dalies c punkte arba 8 dalyje.

¹⁴ 8 dalyje nurodytas etapas, kuriuo dažnai paaiškėja, kad 7 dalies c punkte nurodytu etapu į Komisijos pastabas nebuvo atsižvelgta ir kad reikia papildomo įvertinimo.

¹⁵ SPR IV priede nurodytų produktų sričių sąrašas pateiktas šio dokumento priede.

Sritys, kuriose nėra jokių EVD, kurių nuorodos būtų paskelbtos: 10 (stacionari gaisrų gesinimo įranga); 11 (santehnikos įtaisai); 24 (užpildai); 25 (statybiniai klizai); 27 (patalpų šildymo prietaisai); 30 (plokščiojo stiklo, profilinio stiklo ir stiklinių blokų produktai) ir 31 (galios, valdymo ir ryšio kabeliai).

EVD pagal atsakingą TVĮ

Vykdydamos atsakingos TVĮ funkciją, EVD yra parengusios 29 iš 49 TVĮ. 20 TVĮ nėra parengusios jokių EVD ir 23 TVĮ nėra parengusios jokių EVD, kurių nuorodos būtų paskelbtos Oficialiajame leidinyje.

EVD rengia labai nedaug TVĮ. Kaip matoma iš toliau pateiktos lentelės, dvi TVĮ yra parengusios apie 50 proc. visų EDV, kurių nuorodos yra paskelbtos. Tai DIBt¹⁶ (Vokietija), parengusi 38 proc. visų EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos, ir OIB¹⁷ (Austrija), parengusi 13 proc. tokių EVD.

4 lentelė. Priimtų EVD ir EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos, skaičius pagal atsakingas TVĮ, 2013–2018 m.

(neįskaitant TVĮ, kurios nėra parengusios jokių EVD):

Atsakinga TVĮ	Šalis	Priimti EVD	EVD, kurių nuorodos paskelbtos	EVD, kurių nuorodos paskelbtos, dalis
DIBt	Vokietija	107	83	38,2 %
OIB	Austrija	46	28	12,9 %
ETA-DK	Danija	34	18	8,3 %
TSUS	Slovakija	12	11	5,1 %
TZUS	Čekija	13	10	4,6 %
ITeC	Ispanija	14	10	4,6 %
Eurofins	Suomija	10	8	3,7 %
RISE Certif.	Švedija	6	6	2,8 %
CSTB	Prancūzija	10	5	2,3 %
BM Trada	Jungtinė Karalystė	8	5	2,3 %
UBAte	Belgija	13	4	1,8 %
BBA	Jungtinė Karalystė	6	4	1,8 %
LNEC	Portugalija	4	4	1,8 %
ITC	Italija	4	3	1,4 %
ITB	Lenkija	8	2	1,4 %
KIWA	Nyderlandai	7	2	1,4 %
ZAG	Slovėnija	3	2	1,4 %
CEREMA	Prancūzija	2	2	1,4 %

¹⁶ Deutsches Institut für Bautechnik.

¹⁷ Österreichisches Institut für Bautechnik.

IETcc	Ispanija	2	2	1,4 %
SINTEF	Norvegija	2	2	1,4 %
SKG-IKOB	Nyderlandai	2	1	0,5 %
TECNALIA	Ispanija	2	1	0,5 %
ICECON	Rumunija	1	1	0,5 %
ICiMB	Lenkija	1	1	0,5 %
ITECONS	Portugalija	1	1	0,5 %
STC	Italija	1	1	0,5 %
FM App	Jungtinė Karalystė	2	0	0,5 %
CPC	Turkija	2	0	0,5 %
IBDIM	Lenkija	1	0	0,5 %
Iš viso		324	217	

Šešios TVĮ yra parengusios 74 proc. visų EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos, o 23 TVĮ – likusius 26 proc.

20 TVĮ (40 proc. visų TVĮ) iš viso nėra parengusios jokių EVD.

3.1.3. ETĮ išdavimas

ETĮ išduodami remiantis EVD gamintojų prašymu.

2013–2018 m. TVĮ išdavė 6 240 ETĮ. Išduodamų TVĮ skaičius kasmet didėjo.

5 lentelė. ETĮ skaičius per metus (2013–2018 m.):

Metai	Išduoti ETĮ
2013	23
2014	643
2015	926
2016	1 262
2017	1 576
2018	1 810
Iš viso	6 240

Pagal SPR ETĮ iš esmės yra grindžiami EVD. Kaip paaiškinta 2.4.2 skirsnyje, siekiant užtikrinti perėjimą nuo SPD prie SPR, ETĮ taip pat buvo išduoti remiantis rekomendacijomis, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, arba EVD, kuriais keičiami ETĮ arba bendri susitarimai dėl patvirtinimo procedūrų.

6 lentelė. ETĮ skaičius pagal jų išdavimo pagrindą (2013–2018 m.):

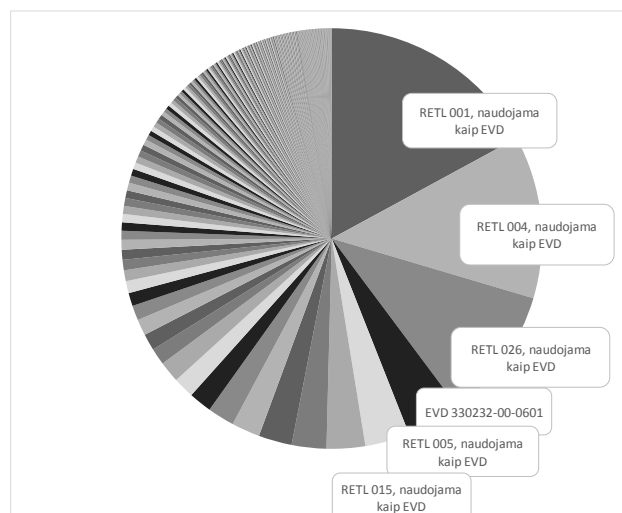
ETĮ, išduoti remiantis	Išduotų ETĮ skaičius	Išduotų ETĮ procentinė dalis
rekomendacijom	4 873	78 %

is, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, arba EVD, kuriais rekomendacijos keičiamos		
EVD, kuriais keičiami bendri susitarimai dėl patvirtinimo procedūrų	817	13 %
naujais EVD	550	9 %
Iš viso	6 240	100 %

Kaip matoma iš pirmiau pateiktos lentelės, 91 proc. visų išduotų ETĮ yra grindžiami dokumentais, kurių turinys buvo parengtas dar SPD taikymo laikotarpiu, ir tik 9 proc. ETĮ yra parengti remiantis naujais EVD. Kaip minėta pirmiau, akivaizdi dauguma ETĮ, grindžiamų naujais EVD, yra susiję ne su rinkoje atsiradusiais naujais produktais, o veikiau su nedideliais nukrypimais nuo suderintųjų standartų (arba kitų EVD).

Daugiau kaip trečdalis visų ETĮ yra parengti remiantis trimis dokumentais (Rekomendacija Nr. 001, kaip suteikti betone naudojamų metalo inkarų Europos techninį liudijimą, Rekomendacija Nr. 004, kaip suteikti tinkuotų išorinių sudėtinių termoizoliacijos sistemų Europos techninį liudijimą, ir Rekomendacija Nr. 026, kaip suteikti gaisrą stabdančių ir priešgaisrinių sandarinimo produktų Europos techninį liudijimą). Pridėjus EVD Nr. 330232 (vienas iš trijų EVD, kuriais keičiama Rekomendacija Nr. 001, kaip suteikti Europos techninį liudijimą), Rekomendaciją Nr. 005, kaip suteikti skystų tepamų stogo hidroizoliacijos komplektų Europos techninį liudijimą, ir Rekomendaciją Nr. 015, kaip suteikti trimačių kalamųjų lakštų Europos techninį liudijimą, šie šeši dokumentai apima 50 proc. išduotų ETĮ.

2 diagrama. ETĮ pagal dokumentus, kuriais remiantis jie išduoti (2013–2018 m.):

Kadangi produktai, kuriems šie šeši dokumentai taikomi, yra plačiai naudojami ir yra stabilūs, nes yra nuolat taikomi nuo praeito amžiaus paskutinio dešimtmečio, Komisija galėjo taikyti

SPR 19 straipsnio 1 dalį, kuri suteikia galimybę naudoti EVD kaip pagrindą teikti standartizavimo prašymus.

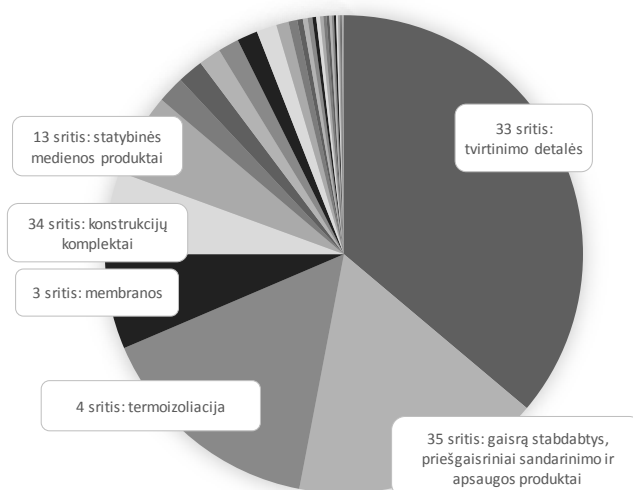
ETĮ pagal produktų sritis

Gamintojai yra labiausiai suinteresuoti ETĮ keliose produktų srityse. Iš esmės, du trečdaliai visų 6 240 ETĮ yra susiję tik su trimis sritimis iš SPR IV priede pateikto produktų sričių sąrašo:

- 33 sritimi: tvirtinimo detalės (36 proc.);
- 35 sritimi: gaisrą stabdantys, priešgaisriniai sandarinimo ir apsaugos produktai, degimą lėtinantys produktai (17 proc.) ir
- 4 sritimi: termoizoliaciniai produktai, sudėtiniai izoliacijos komplektai/sistemos (15 proc.).

Be to, daugiau kaip 85 proc. šiose trijose produktų srityse išduotų ETĮ yra grindžiami rekomendacijomis, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, arba EVD, kuriais šios rekomendacijos keičiamos.

3 diagrama. ETĮ pagal produktų sritis (2013–2018 m.):

Ištraukus 3 sritį (membranos, įskaitant skystą tepamą membraną ir komplektus), 34 sritį (konstrukcijų komplektai, dalys, surenkamieji elementai) ir 13 sritį (statybinės medienos produktai/elementai ir pagalbinių įrenginių), pirmiau pateiktoje lentelėje nurodytose šešiose srityse yra išleista iki 86 proc. ETĮ. Palyginti su jomis, 30 kitų sričių išleista tik 14 proc. ETĮ.

Tai galėtų sustiprinti argumentus dėl galimybės taikyti SPR 19 straipsnio 4 dalį ir parengti standartizavimo prašymą.

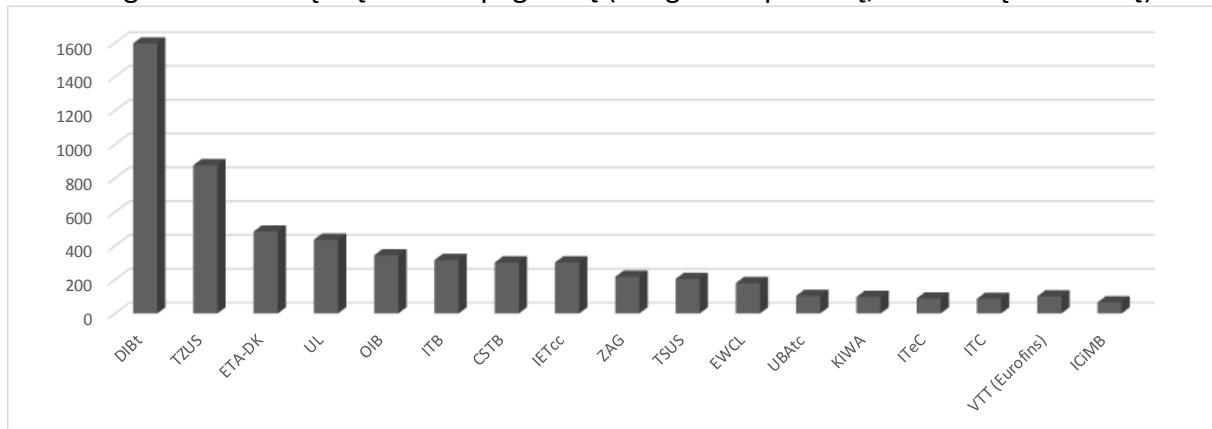
Produktų sritys, kuriose neišduota jokių ETĮ (taigi ir nėra jokių EVD, kurių nuorodos būtų paskelbtos Oficialiajame leidinyje): 11 sritis (santechnikos įtaisai); 24 sritis (užpildai); 27 sritis (patalpų šildymo prietaisai) ir 31 sritis (galios, valdymo ir ryšio kabeliai).

ETĮ pagal šalis

Nuo 2013 m. TVĮ, esančios Vokietijoje, yra išdavusios 26 proc. ETĮ, Čekijoje – 14 proc. ir Jungtinėje Karalystėje – 12 proc. Šios trys šalys yra išdavusios pusę visų ETĮ.

Vokietijoje šią veiklą vykdo vienintelė TVĮ (DIBt). Čekijoje pagrindinė šios veiklos vykdytoja yra TVĮ TZUS¹⁸. Kitokia padėtis yra Jungtinėje Karalystėje, kur šią veiklą vykdo visos aštuonios TVĮ.

4 diagrama. Išduotų ETĮ skaičius pagal TVĮ (daugiau kaip 50 ETĮ, tenkančių vienai TVĮ):

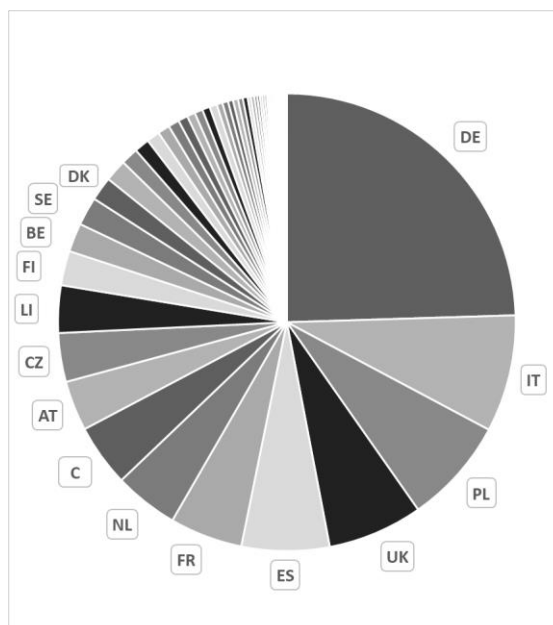
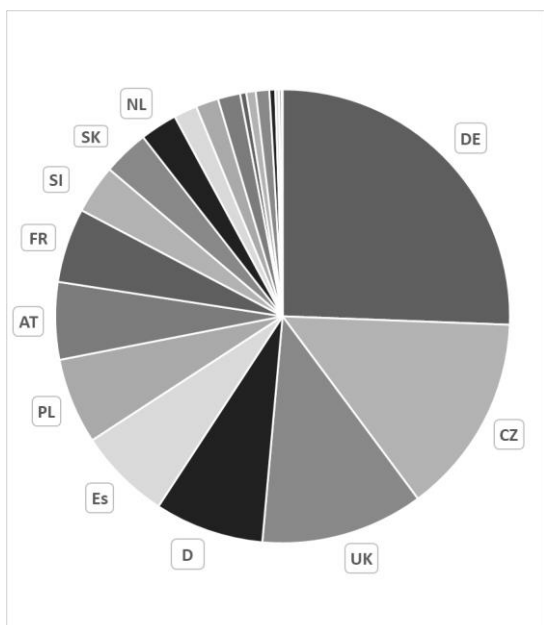
ETĮ turi gamintojai iš 66 skirtingų pasaulio šalių. Pagrindiniai ETĮ turėtojai iš trečiųjų šalių yra Kanadoje (34), Indijoje (24), Taivane (24), JAV (21) ir Jungtiniuose Arabų Emyratuose (20). Kiekviena iš visų kitų 29 šalių turi mažiau kaip po 15 ETĮ.

Pačioje ES duomenys apie ETĮ turinčią šalį (gamintoją) nebūtinai atitinka duomenis apie ETĮ išdavusią šalį (TVĮ). Pavyzdžiui, Čekijos įmonės turi 3 proc. ETĮ, nors Čekijos TVĮ yra išdavusios 14 proc. ETĮ. Panašiai yra Jungtinėje Karalystėje, kurios įmonės turi 7 proc. ETĮ, o TVĮ yra išdavusios 12 proc. ETĮ, ir Danijoje, kurios įmonės turi 2 proc. ETĮ, o TVĮ yra išdavusios 8 proc. ETĮ. Italijoje, priešingai, įmonės turi 8 proc. ETĮ, o TVĮ yra išdavusios 2 proc.

5 diagrama. ETĮ pagal išduodančios TVĮ šalį:

6 diagrama. ETĮ pagal turėtojų šalį:

¹⁸ *Technický a zkušební ústav stavební Praha.*

3.2. Biudžetas

3.2.1 EOTA finansavimo ištekliai

Pagal SPR 33 straipsnį Europos Komisija suteikė EOTA veiklos dotacijų, kuriomis padengiama didelė jos sąnaudų dalis (40–50 proc.), įskaitant EVD rengimo sąnaudas.

7 lentelė. EOTA finansavimo šaltiniai, 2013–2018 m. (suma EUR ir ES finansavimo dalis):

Šaltinis	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.
Gauti narystės mokesčiai	487 321	757 308	760 681,80	665 047,14	879 917,69	886 483,01
Gauta EK dotacija	183 790	336 612	440 000	533 133,78	570 000	550 000
Iš viso	671 111	1 093 920	1 200 681,80	1 198 190,92	1 449 917,69	1 436 483,01
EK finansavimo dalis	27 %	31 %	37 %	44 %	39,31 %	38,29 %

3.2.2. EVD rengimo sąnaudų kompensavimas

Pagrindinė EOTA veikla yra EVD rengimas, kuriam skirtą finansavimą EOTA teikia kiekvienai atsakingai TVĮ. EOTA priėmus EVD, atsakinga TVĮ patvirtina EOTA sekretariatui, kurios TVĮ dalyvavo jį rengiant. Atsakinga TVĮ ir dalyvaujančios TVĮ užpildo

lentelę, nurodydamos šiai veiklai skirtą laiką ir informaciją apie keliones kaip veiklos, kurios sąnaudos gali būti kompensuotos EOTA lėšomis, įrodymą. Dėl EVD parengti reikiamo vidutinio vieno žmogaus darbo dienų skaičiaus susitariama pačiose TVĮ ir jis gali skirtis, priklausomai nuo to, ar TVĮ buvo atsakinga TVĮ, ar dalyvaujanti TVĮ. Vis dėlto šis vidutinis vieno žmogaus darbo dienų skaičius neatitinka realių laiko sąnaudų, kurias TVĮ patiria rengdamos naują EVD pagal jau esamus EVD, kurio atveju naujų vertinimo metodų nereikia.

Visi už šaukimą į posėdžius atsakingi nariai, projekto grupių (PG)¹⁹ ir kitų dalyvaujančių grupių nariai pateikia EOTA sekretariatui lentelę, kurioje nurodomas vieno žmogaus darbo dienų skaičius ir informacija apie keliones. Už šaukimą į posėdžius atsakingi nariai pateikia sekretariatui per ataskaitinį ketvirtį surengtų posėdžių dalyvių sąrašą.

EOTA taikomas vieno žmogaus darbo dienos mokestis apskaičiuojamas atsižvelgiant į atitinkamų TVĮ kilmės šalį ir Eurostato paskelbtus lyginamųjų kainų lygius 2013 m.

Kelionių išlaidos kompensuojamos:

- EOTA PG, darbo grupių ir kitų EOTA grupių posėdžių dalyviams;
- EOTA pareigūnams, dalyvaujantiems EOTA struktūrinių padalinių posėdžiuose;
- vykdomosios valdybos posėdžiuose dalyvaujantiems jos nariams ir
- kitų posėdžių, kurie yra rengiami EOTA interesais (gavus iš anksto pateikiamą vykdomosios valdybos sutikimą), dalyviams.

PG ar darbo grupės posėdžio atveju teisę gauti kelionės išlaidų kompensaciją turi tik vienas asmuo iš kiekvienos TVĮ, įskaitant bet kokius ekspertus, dalyvaujančius posėdyje tos TVĮ vardu.

Dengiant išlaidas, susijusias su apgyvendinimu ir vietos transportu posėdžio vietoje, taikoma vienodo 150 EUR už naktį dydžio kompensacija. Kelionių lėktuvais ir traukiniais bilietų kainos kompensuojamos pagal faktines išlaidas.

Sąskaitos faktūros tarp TVĮ labai skiriasi pagal jose pateikiamą informaciją apie darbo valandas rengiant EAD. Todėl negalima atlikti tikslaus vykdyto darbo ir TVĮ prašymų kompensuoti sąnaudas palyginimo, o tai lemia nepakankamą skaidrumą, nes EVD rengimo sąnaudas, kurias įvairios atsakingos TVĮ prašo padengti, sudėtinga palyginti ir išanalizuoti. Komisija dirba kartu su EOTA, siekdama užtikrinti didesnę skaidrumą ir atskaitomybę, susijusius su šių sąnaudų kompensavimu pagal realias laiko sąnaudas rengiant (arba iš dalies keičiant) kiekvieną EVD.

4. Vertinimas, kaip EOTA vykdo savo užduotis

¹⁹ Jos yra darbo grupių veiklos lygmuo.

4.1. Veiksmingumas

Šiame skirsnyje nagrinėjama, kokių mastu EOTA savo veikla prisidėjo prie statybos produktų vidaus rinkos ir kokių mastu ji įgyvendino savo tikslus. Jame taip pat nustatytas numatytas ir nenumatytas poveikis.

4.1.1. SPR 29 straipsnio dėl TVĮ paskyrimo, stebėsenos ir vertinimo ir 30 straipsnio dėl reikalavimų, taikomų TVĮ, įgyvendinimas

Išsteigti TVĮ prisireikė šiek tiek laiko po to, kai SPR visiškai įsigaliojo. 2018 m. gruodžio 31 d. TVĮ buvo paskyrusi 21 valstybė narė ir trys ES nepriklausančios šalys (Šveicarija, Norvegija ir Turkija). TVĮ nėra paskirtos Bulgarijoje, Estijoje, Graikijoje, Vengrijoje, Latvijoje, Maltoje ir Liuksemburge, todėl gamintojai iš šių šalių turi teikti savo prašymus kitose šalyse esančioms TVĮ. Vien kalbos požiūriu tai gali turėti akivaizdų poveikį jų galimybei pasinaudoti EOTA alternatyviu metodu. Vis dėlto šios septynios šalys turi 150 ETĮ, išskyrus Maltą, kuri neturi jokio ETĮ²⁰.

Visos TVĮ turėtų laikytis IV priedo 2 lentelėje nustatytų reikalavimų, susijusių su jų kompetencija analizuoti riziką, nustatyti techninius kriterijus, vertinimo metodus, specifinę vidinę gamybos kontrolę, atlikti produkto vertinimą ir vykdyti bendrą administravimą. Dalyvaujančiai šaliai paskyrus TVĮ, Komisija patikrina jos kompetenciją, nagrinėdama informaciją, kurią ši šalis pateikia dešimties klausimų sąrašą, įtrauktame į TVĮ vertinimo gaires, patvirtintas 2015 m.²¹

Svarbu pažymėti, kad pagrindinės aktyvios TVĮ (išskyrus Vokietijos DIBt ir Austrijos OIB) pagal SPR taip pat yra notifikuotosios įstaigos. Todėl jų padėtis rinkoje yra tvirtesnė, nes jos gali pasiūlyti gamintojui vieno langelio principu teikiamą paslaugą (išduoti ETĮ ir vėliau toliau atlikti produkto eksploatacinių savybių pastovumo vertinimo ir tikrinimo užduotis).

4.1.2. SPR 31 straipsnio dėl TVĮ koordinavimo įgyvendinimas

Tyrime prieita prie išvados, daugiausia remiantis savo produktų ETĮ gavusių TVĮ atstovų ir gamintojų apklausomis, kad EOTA įgyvendina tikslus, nustatytus SPR 31 straipsnio 1 dalyje, ir vykdo visas užduotis, nustatytas 31 straipsnio 4 dalyje. Tyrimas vis dėlto parodė, kad yra galimybių patobulinti veiklą, visų pirma kalbant apie TVĮ tarpusavio bendravimo ir bendradarbiavimo lygį. TVĮ koordinavimo ir konkurencijos srityje, regis, atsirado tam tikros įtampos, lemiančios tai, kad TVĮ veiklos rezultatai šiek tiek sutampa ir dubliuojasi. Tyrime taip rekomenduojama užtikrinti geresnę terminų (rezultatų pateikimo laiko) laikymosi stebėseną ir patikslinti vaidmenis EOTA sistemoje.

4.1.3. EVD kokybė

EVD turinys apibrėžtas 24 straipsnyje.

EOTA pakeitė ankstesnę Europos techninio įteisinimo įstaigų organizaciją (įsteigtą pagal SPD) ir, kaip nurodyta 2016 m. SPR įgyvendinimo ataskaitoje²², jos pagrindinis uždavinys

²⁰ Graikija: 63; Vengrija: 31; Latvija: 21; Estija: 20; Bulgarija: 11 ir Liuksemburgas: 4.

²¹ Gaires galima rasti tinklalapyje <https://www.eota.eu/ckfinder/userfiles/files/CPR%20Guidelines%20for%20the%20evaluation%20of%20TABs.pdf>.

²² Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl 2011 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 305/2011, kuriuo nustatomos suderintos statybos produktų rinkodaros sąlygos ir panaikinama Tarybos direktyva 89/106/EEB, įgyvendinimo, COM(2016) 0445 final, 2016 7 7.

buvo pereiti nuo SPD prie SPR, t. y. pakeisti nusistovėjusią tvarką pereinant nuo „produktų liudijimų“ prie „eksplotacinių savybių vertinimo“, siekiant užtikrinti, kad būtų rengiami ir priimami EVD.

Po to, kai Komisija 2013 m.²³ patvirtino Europos techninio įvertinimo formą, 2015 m. EOTA ir Komisija susitarė dėl EVD formos. Todėl 2015 m. liepos mėn. EVD nuorodas buvo galima pirmą kartą paskelbti *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*. 2016 m. Komisija, remdamasi šiuose procesuose įgyta patirtimi, parengė išsamias gaires dėl EVD formos. Todėl kiekvienais metais parengiamų EVD, kurių nuorodos galiausiai yra paskelbiamos Oficialiajame leidinyje, skaičius laipsniškai smarkiai išaugo nuo 14 2015 m. iki 63 2018 m.

Pagal šiuo metu galiojančią sistemą Komisija teikia pastabas dėl EVD turinio tik po to, kai EOTA techninė valdyba juos patvirtina (žr. 2.4.1 skirsnį). Komisija nustato vidutiniškai 30 klausimų, kuriuos reikia patikslinti konkrečiame EOTA pasiūlytame EVD projekte. EOTA (konkrečiau kalbant, EVD rengiančios TVĮ) pritaria 90 proc. Komisijos pastabų, o tai reiškia, kad pirmesnė Komisijai pateikiamų dokumentų kokybės kontrolė yra ribota. Esant tokiai padėčiai, dažniau vėluojama paskelbti EVD nuorodas, ypač todėl, kad koreguojant kai kuriuos klausimus (pvz., dėl tikslios taikymo srities, nereikalingų produkto identifikavimo sąlygų EVD, vidinės gamybos kontrolės ar notifikuotųjų įstaigų užduočių) reikia daugiau laiko analizei atlikti.

Siekdama pagerinti EOTA 7 etape priimamų EVD kokybę, Komisija parengė kontrolinį sąrašą, kurį TVĮ naudoja nuo 2019 m. birželio mėn.

Vis dėlto Komisijos pastabos ne visada yra sistemingai įtraukiamos prieš išduodant pirmąjį ETĮ, todėl tais atvejais, kai galutiniame EVD reikia papildomų pakeitimų, vėl vėluojama paskelbti jo nuorodą.

4.1.4. Koncentracija pagal konkrečias produktų sritis

Daugiausia EVDengiama šiose produktų srityse:

- 33 srityje: tvirtinimo detalės (29 EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos);
- 04 srityje: termoizoliaciniai produktai ir komplektai (26 EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos);
- 20 srityje: konstrukciniai metalo produktai ir pagalbinių komplektai (21 EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos);
- 13 srityje: statybinės medienos produktai ir pagalbinių įrenginiai (19 EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos);
- 22 srityje: stogo dangos, švieslangiai, stoglangiai, susiję komplektai ir pagalbinių produktai (14 EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos) ir
- 9 srityje: apdarinės sienos, apdarai, konstrukcinis sandarusis įstiklinimas (12 EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos).

Derėtų pažymėti, kad visos šios produktų sritys nebūtinai yra susijusios su naujoviškiausiais produktais. Taip pat yra sričių, kuriose pagal SPD buvo parengtos atitinkamos

²³ Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 1062/2013, OL L 289, 2013 10 31, p. 42–43; šis teisės aktas priimtas remiantis SPR 26 straipsnio 3 dalimi.

rekomendacijos, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, tad daugelis šių EVD yra šių rekomendacijų variantai.

Kitose produktų srityse priimta mažiau kaip 10 EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos Oficialiajame leidinyje, o septynių produktų grupių atžvilgiu nėra priimta jokių EVD, kurių nuorodos būtų paskelbtos.

4.1.5. Koncentracija pagal konkrečias TVĮ

Iš 49 TVĮ tik 29 gavo gamintojų prašymus pradėti rengti EVD.

Kai minėta pirmiau, yra vos keletas TVĮ, vykdančių labai aktyvią EVD rengimo veiklą. Tai DIBt, OIB ir ETA-DK²⁴ (vienintelės TVĮ Vokietijoje, Austrijoje ir Danijoje), kurios yra parengusios 59 proc. visų EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos.

Tačiau 40 proc. TVĮ nėra gavusios jokių prašymų iš gamintojų.

Susiformavo tam tikras specializacijos lygis. Tam tikrose produktų srityse konkrečiai pagrindinė TVĮ, regis, pritraukia didžiąją gamintojų prašymų dalį. Pavyzdžiui, 33 produktų srityje (tvirtinimo detalės) 25 iš 40 EVD parengė DIBt (63 proc.), o kitos šešios TVĮ parengė tik 37 proc. EVD šioje produktų srityje.

Gamintojai, regis, taip pat yra labiau linkę teikti savo prašymus parengti ETĮ tai TVĮ, kuri parengė atitinkamą EVD, galbūt dėl priežasčių, susijusių su pasitikėjimu. Todėl specializacija EVD lygmeniu yra atspindėta ETĮ lygmeniu, pavyzdžiui, DIBt, OIB ir ETA-DK yra išleidusios 39 proc. visų ETĮ. Danijos TVĮ ETA-DK yra parengusi 8 proc. EVD ir išleidusi 8 proc. ETĮ, o Austrijos TVĮ OIB – 6 proc. EVD ir ETĮ.

Tai galėtų reikšti, kad EVD rengiančios TVĮ turi konkurencinį pranašumą ETĮ rinkoje.

Tačiau kitokia padėtis yra Vokietijoje ir Čekijoje. Vokietijos DIBt yra parengusi 38 proc. EVD, tačiau Vokietijos gamintojai turi tik 26 proc. ETĮ ir trečdalį jų yra išleidusios TVĮ iš kitų šalių, o tai gali reikšti, kad DIBt klientai labiau linkę teikti savo prašymus kitoms TVĮ, kai jie turi patvirtinti išlaidas. Priešingai yra Čekijoje, kurios TVĮ TZUS tenka 5,6 proc. EVD, palyginti su 14 proc. ETĮ, o tai rodo, kad TZUS gali pritraukti kitų klientų iš kitų šalių, prašančių išleisti ETĮ.

4.1.6. Ankstesnėmis rekomendacijomis, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, grindžiamų EVD ir ETĮ koncentracija

Kaip minėta 3.1.3 skirsnyje, išduoti ETĮ yra koncentruoti vos keliose produktų srityse ir du trečdaliai iš 6 240 ETĮ priklauso tik trimis sritims. Daugiau kaip 85 proc. šiose trijose produktų srityse išduotų ETĮ yra grindžiami rekomendacijomis, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, parengtomis kaip EVD, arba EVD, kuriais rekomendacijos keičiamos. Be to, remiantis šešiomis rekomendacijomis, kaip suteikti Europos techninį liudijimą²⁵, ir jas keičiančiais EVD, yra išduota apytikriai 60 proc. visų ETĮ.

Kaip minėta 2.4.2 skirsnyje, pereinant nuo SPD prie SPR ir kartu diegiant technines vertinimo metodų naujoves, rekomendacijas, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, ir bendrus

²⁴ ETA – Danija.

²⁵ Rekomendacijos Nr. 001, 004, 026, 005, 015, 029, kaip suteikti Europos techninį liudijimą.

susitarimus dėl patvirtinimo procedūrų reikėjo pakeisti į EVD. Šiuo metu 91 proc. pagal SPR išduotų ETĮ yra grindžiami dokumentais, parengtais SPD galiojimo laikotarpiu.

4.1.7. EVD ir ETĮ gausa

Kai kuriais atvejais tų pačių rūšių produktams (pvz., sujungtoms tvirtinimo detalėms) kartu yra rengiama keletas EVD. Jeigu būtų leista priimti šiuos panašius EVD, kiltų didelių sunkumų konkuruojantiems produktams, atsirastų painiavos dėl deklaruojamų eksploatacinių savybių ir painiavos produktų naudotojams. Dėl šios EVD gausos taip pat skatinamas mažesnis nei optimalus EOTA ir Komisijos finansinių ir žmogiškųjų išteklių naudojimas.

Šis požiūris kartais yra pateisinamas remiantis konfidencialumo taisyklėmis, numatytomis SPR 20 straipsnio 1 dalies c punkte ir II priede, kuriomis siekiama užtikrinti „*komercinės paslapties ir konfidencialumo apsaugą*“. Vis dėlto priimti EVD tampa darniosiomis techninėmis specifikacijomis, turinčiomis tiesioginių padarinių atitinkamų statybos produktų konkurencijai ir rinkodarai visos Europos mastu. Todėl atsižvelgiant į konfidencialumo nuostatas kartu paisoma kitų pagrindinių principų, kuriems akla tų nuostatų taikymas galėtų kelti pavojų. Šiuo metu su valstybėmis narėmis ir EOTA yra aptariamasi rekomendacijos dėl EVD rengimo procedūrų, kurios padėtų išvengti nepagrįstos EVD gausos, kartu užtikrinant konfidencialumo apsaugą.

Viena atskira rekomendacija, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, sudaro 24 proc. visų išduotų ETĮ (1 490) (Rekomendacija Nr. 001, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, naudojama kaip EVD ir susiję EVD keitimai). Yra trylika EVD (arba rekomendacijų, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, naudojamų kaip EVD), kurių kiekvienas yra daugiau kaip 100 ETĮ pagrindas, 49 EVD, kurių kiekvienas yra mažiau kaip 100 ETĮ pagrindas, ir likę EVD, kurių kiekvienas yra mažiau kaip 10 ETĮ pagrindas.

Be to, kai kuriems šiuo metu rinkoje esantiems produktams taikomi du ETĮ, kaip yra 33 produktų grupei (tvirtinimo detalės) priklausančios įpurškimo sistemos atveju – jai skirtas pirmasis ETĮ išduotas remiantis Rekomendacija Nr. 001-5, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, naudota kaip EVD, o antrasis – EVD Nr. 331522-00-0601 (tik priimtas), kurio taikymo sritis šiek tiek skiriasi.

4.1.8. Kliūtys MVĮ

Gamintojams siūlomas EOTA metodas gauti CE ženklą kainuoja. Nors įmonės nemoka už EVD parengimą, jos moka mokesčius TVĮ už ETĮ išleidimą. Šie mokesčiai gali būti dideli (24 000–36 000 EUR – dėl išsamesnės informacijos žr. 4.2.3 skirsnį „Efektyvumas“), o išaugusi paklausa rinkoje kartais negali kompensuoti investicijų. Be to, gamintojas neturi jokios garantijos, kad EVD, kuriuo grindžiamas ETĮ, bet kuriuo metu nebus pakeistas naujesne versija, kitam gamintojui paprašius padaryti kai kuriuos pakeitimus, o tai gali reikšti papildomas išlaidas.

MVĮ yra sunku padengti šias išlaidas ir prisiimti tokią riziką, ypač EVD, kuriais keičiamos rekomendacijos, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, srityje, nes jie sudaro didžiausią ETĮ, taigi ir atitinkamų gamintojų dalį.

Keletas gamintojų, dalyvavusių tyrimo apklausoje, savo atsakymuose nurodė, kad didesni gamintojai gali pasinaudoti EOTA taikomu CE ženklo gavimo metodu tokiu būdu, kuris suteikia jiems konkurencinį pranašumą jų konkurentų atžvilgiu²⁶.

4.1.9. EOTA ir TVĮ veiklos išduodant EVD ir ETĮ rezultatai

Europos techninių įvertinimų forma buvo patvirtinta 2013 m. spalio mėn., o galutinė EVD forma buvo parengta 2015 m. kovo mėn. Nepaisant šių ankstyvųjų teigiamų rezultatų, didžioji dauguma EAD nebuvo galutinai parengti iki II priede nustatytų terminų.

Yra kuriama IT priemonė, siekiant pagerinti EOTA ir Komisijos keitimąsi informacija (kad būtų informuojama apie terminus, registruojami visi EVD rengimo etapai, pranešama apie galimą vėlavimą ir t. t.) ir užtikrinti, kad paskelbus EVD nuorodą NANDO duomenų bazė²⁷ būtų automatiškai atnaujinama.

Pagal SPR II priede apibrėžtą procedūrą CE ženklo suteikimas produktui remiantis EVD, kurio nuoroda dar nėra paskelbta, galėtų būti pagrįstas dėl besąlyginės prievolės, nustatytos 4 straipsnio 1 dalyje. Teisėkūros institucijos siekė suteikti galimybę tikslinti EVD po to, kai buvo išduotas ETĮ, ir išvengti paskesnio kitiems gamintojams skirto ETĮ rengimo proceso vilkinimo. Vis dėlto tais atvejais, kai EVD yra atmetamas ir jo nuoroda nėra paskelbiama, gali kilti abejonių dėl eksploatacinių savybių deklaracijos ir CE ženklo, suteikto remiantis ETĮ, galiojimo. Tai susiję su 70 ETĮ ir 31 EVD (įskaitant, visų pirma, 18 ETĮ, kuriuos išleido šešios skirtingos TVĮ, remdamosi vienu priimtu EAD, kuriuo keičiamas bendras susitarimas dėl patvirtinimo procedūrų). Tai reiškia, kad produktams buvo suteiktas CE ženklas ir jie buvo pateikti rinkai remiantis EVD, kurį dar reikia toliau tobulinti, siekiant paskelbti jo nuorodą Oficialiajame leidinyje.

Reikėtų pridurti, kad, nors gamintojai nėra tiesiogiai teisiškai įpareigoti atnaujinti savo ETĮ ir CE ženklą po EVD peržiūros, spaudžiami rinkos jie dažniausiai yra priversti tai padaryti. Be to, jeigu į naują EVD, kuriuo pakeičiamas ankstesnysis (arba rekomendacija, kaip suteikti Europos techninį liudijimą), yra įtraukti smarkiai pakeisti vertinimo metodai, privaloma išleisti naują ETĮ.

Tyrimas suteikia pagrindą manyti, kad reikia peržiūrėti II priedą, siekiant atspindėti faktines pareigas ir laiką, kurio reikia EVD parengti ir jo nuorodoms paskelbti Oficialiajame leidinyje²⁸.

Tačiau palyginti didelį atmetų EVD arba EVD, kurių nuorodos dar nepaskelbtos, skaičių iš esmės lemia tai, kad EOTA nevykdo tinkamos kokybės kontrolės. Tikimasi, kad vidiniai techniniai ir teisiniai pajėgumai, kuriuos EOTA įsipareigojo suteikti, ir neseniai parengtas kontrolinis sąrašas, pagal kurį tikrinama EVD kokybė 7 etape, padės smarkiai pagerinti EVD projektų kokybę bei padidinti EVD, kurių nuorodos paskelbtos, skaičių, taigi ir sutrumpinti terminus. Tai taip pat būtų naudinga mažinant EVD gausą (žr. pirmesnę 4.1.7 skirsnį).

²⁶ Žr. tyrimą, 44 p.

²⁷ NANDO yra informacinė sistema „Naujojo požiūrio paskelbtos ir paskirtos organizacijos“, veikianti kaip interneto svetainė, kurioje gamintojai gali atlikti paiešką siekiant rasti notifikuotąją įstaigą savo produktams. NANDO taip pat yra naudojama EOTA tikslais, t. y. joje pateikiamas EVD, kurių nuorodos yra paskelbtos Oficialiajame leidinyje, sąrašas ir valstybių narių paskirtų TVĮ sąrašas.

²⁸ Žr. tyrimą, 82 psl.

4.2. Efektyvumas

Šiame skirsnyje vertinama, ar numatyti rezultatai ir poveikis pasiekti pagrįstomis arba proporcingomis sąnaudomis.

4.2.1. Komisijos išlaidos

Komisijos išlaidos apima metinę dotaciją, skiriamą EOTA, ir išlaidas, susijusias su Komisijos padalinių indėliu rengiant EVD, t. y. personalo ir paramos išlaidas (specialieji konsultantai). Šios išlaidos yra būdingos tik SPR, nes kituose vidaus rinkos teisės aktuose tokie alternatyvūs standartizavimo metodai nesiūlomi.

EOTA dotacijos dydis nuo 2016 m. išliko palyginti stabilus: 550 000 EUR 2016 m., 570 000 EUR 2017 m.²⁹ ir 550 000 EUR 2018 m. 2016 m. buvo paskelbtos 65 EVD nuorodos, 2017 m. – 70 ir 2018 – 63, taigi vienam EVD tenkanti orientacinė dotacijos dalis buvo apytikriai 8 143 EUR 2017 m. ir 8 730 EUR 2018 m. Kaip jau minėta, EOTA biudžetas apima keturias skirtingas darbo dalis, kurių brangiausia yra sekretoriato veikla, po jos eina EVD rengimas (34–49 proc. biudžeto 2016–2018 m.) ir posėdžiai bei paramos veikla.

EOTA veiklos stebėsenai naudojami Komisijos žmogiškieji ištekliai sudaro apytikriai 1,5 visos darbo dienos ekvivalento. Šis rodiklis išliko stabilus, nepaisant to, kad EOTA priimamų EVD skaičius nuo 2014 m. išaugo (nuo 24 EVD 2014 m. iki 93 EVD 2018 m.), ir nepaisant to, kad dėl EOTA priimtų EVD Komisijai ir toliau reikia teikti daug techninių ir teisinių pastabų.

Atitinkamas Komisijos padalinys taip pat yra pasamdęs konsultantą, kuris peržiūri EOTA siūlomų EVD projektų kokybę, todėl vidinių pastangų sumažėjo (nuo 2014 m. su šia paramos veikla susijusios išlaidos siekė 120 000 EUR per metus).

Pagalbinis tyrimas parodė, kad reikia geriau susieti dotacijų susitarimą su SPR tikslais ir sustiprinti EOTA finansavimo, EVD rengimo finansavimo ir TVĮ finansavimo kontrolės sistemas.

Komisija paprašė EOTA sukurti TVĮ taikytiną bendrą sąskaitų faktūrų išrašymo sistemą, kad tikrosios EVD rengimo sąnaudos būtų atspindėtos EOTA pateikiamose TVĮ sąskaitose faktūrose. EOTA taip pat įsipareigojo taikyti realistiškesnę ir tikslesnę su EVD rengimu ir (arba) daliniu keitimu susijusių TVĮ sąnaudų kompensavimo schemą, grindžiamą kiekvienu konkrečiu atveju patirtomis darbo sąnaudomis.

4.2.2. Išorinis efektyvumas

Kalbant apie ekonominį efektyvumą gamintojams, gaunantiems EOTA paramą, 22 iš 26 (visi EOTA klientai) tyrime apklaustų gamintojų nurodė, kad komercinė nauda nusveria reikalavimų laikymosi išlaidas dideliu arba labai dideliu mastu (12 gamintojų atveju), vidutiniu mastu (keturių gamintojų atveju) arba nedideliu arba labai nedideliu mastu (keturių gamintojų atveju)³⁰. Apskritai EOTA klientai mano, kad laikas, per kurį išduodami EVD ir ETĮ, galėtų būti sutrumpintas (remiantis atsakymais, EVD yra priimami vidutiniškai per 16,3 mėnesio), jie taip pat skundžiasi dėl „vėlavimo pateikti produktus rinkai“, nepaisant šioje

²⁹ Šaltinis: EK finansinio skaidrumo sistema http://ec.europa.eu/budget/fts/index_en.htm.

³⁰ Kiti du respondentai nenurodė masto.

srityje padarytos pažangos nuo tada, kai buvo taikoma SPD. Vis dėlto pirmiau nurodytas laikotarpis atitinka laiką, kurio reikia darniajam Europos standartui parengti.

Remiantis prekybos produktais apyvartos duomenimis, kuriuos EOTA pateikė devyni jos klientai, tyrime nustatyta, kad finansinė prekybos produktais vidaus rinkoje grąža nusveria su ETĮ susijusias reikalavimų laikymosi išlaidas naudos ir sąnaudų santykiu 443:1. Šis santykis apskaičiuotas remiantis devynių gamintojų nustatytu bendrų prekybos produktais pajamų įverčiu, kuris yra 157 mln. EUR. Tačiau šiuo atveju dėl mažo imties dydžio kyla didelių abejonių dėl tokių kiekybinių rezultatų reprezentatyvumo, nes jokių kitų duomenų nėra.

Kalbant apie gamintojų bendras ETĮ gavimo išlaidas, tyrime nustatyta, kad jos siekia 40 000–52 000 EUR³¹, o jų didžiausią dalį sudaro TVĮ mokamas mokestis, siekiantis 24 500–36 000 EUR (dvi įmonės nurodė 150 000 EUR arba didesnę mokesčių sumą)³².

Iš 35 gamintojų (visi EOTA klientai), kurių tyrime buvo klausta apie tai, ar jie ateityje vėl prašytų išduoti ETĮ, 26 pateikė teigiamą atsakymą.

4.3. Aktualumas

Aktualumas reiškia EOTA metodo (ir EOTA bei TVĮ) tikslų ir gamintojų bei rinkos poreikių atitiktį.

Nors SPR inovacijos nėra aiškiai įvardijamos kaip EOTA tikslas, EVD procedūra yra skirta naujoviškiems produktams, kuriems dėl standartizavimo proceso trukmės negali būti taikomi darnieji standartai. Komisijos dotacijų susitarime numatyta gamintojų galimybė, kaip numatomas EVD procedūros poveikis, ženklinti CE ženklu „naujus ir dažnai naujoviškus statybos produktus“. EOTA statute nurodoma, kad jos pareigos apima platesnio masto veiklą, susijusią su „statybos produktų pateikimu ir naudojimu ir palankesnių sąlygų sudarymu diegti inovacijas statybos srityje“.

Remiantis pagalbinio tyrimu, TVĮ ir jų klientai mano, kad EOTA veikla yra aktuali. Jie mano, kad, kadangi standartizacija nėra taikoma ir tinkama visiems produktams, EOTA metodas yra tinkamas, visų pirma visiškai naujiems ir tikrai naujoviškiems produktams, ir dažnai laikomas pagrindine EOTA veiklos dalimi. Iš 26 TVĮ, kurių buvo klausta apie tai, koku mastu EOTA tikslai atitinka jų poreikius, 19 atsakė „visiškai“, o keturios – „dideliu mastu“. Iš 37 gamintojų, kuriems buvo pateiktas tas pats klausimas, 20 atsakė „visiškai“, o 11 – „dideliu mastu“.

Vis dėlto nebuvo galima rasti jokių duomenų, kurie parodytų, kokią poveikį EOTA turėtų inovacijoms statybos sektoriuje.

Santykinai kalbant, EOTA metodas taikomas mažesniame statybos produktų skaičiui, palyginti su statybos produktų, kuriems taikoma standartizacija, skaičiumi. Išduotų ETĮ skaičius gerokai mažesnis, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu remiantis darniaisiais standartais išduotų sertifikatų skaičiumi. 2018 m. gruodžio 31 d. buvo 6 240 išduotų ETĮ, o kasmet išduodami sertifikatai gali būti skaičiuojami milijonais.

³¹ Mažiausia išlaidų suma apskaičiuota remiantis devynių įmonių, kurios pateikė prekybos produktais apyvartos duomenis ir kurių apyvarta yra didžiausia tarp 45 apklaustų įmonių, imtimi.

³² Kitos išlaidos yra pirmaisiais metais atlikto vidinio gamybos audito išlaidos (vidutiniškai 11 233 EUR) ir žmogiškųjų išteklių sąnaudos (4 822–6 944 EUR).

Kaip ir ETĮ atveju, didžioji parengtų EVD dalis nėra skirta visiškai naujiems ir tikrai naujoviškiems produktams. Net tyrime dalyvavusios TVĮ išreiškė abejones dėl tikrai naujoviškų produktų skaičiaus ir mano, kad jie sudaro ne daugiau kaip 9 proc. EVD, parengtų „naujiems“ produktams, o ne remiantis dokumentais, parengtais dar SPD taikymo laikotarpiu (EVD, kuriais keičiamos rekomendacijos, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, arba bendri susitarimai dėl patvirtinimo procedūrų).

Tikrovėje gamintojai dažniausiai prašo išduoti ETĮ tam, kad būtų galima EC ženklu ženklinti produktus, kurie dažnai naudojami statybos darbe ir kurių esmines charakteristikas gamintojas nori deklaruoti, nepaisant to, kad yra darnusis standartas, arba kuriuos jie ketina naudoti pagal paskirtį, kuri nėra numatyta darniajame standarte. Todėl EOTA metodas galėtų būti vertinamas kaip būdas gamintojams įgyti pranašumą rinkoje dėl to, kad jų produktai yra paženklinami CE ženklu.

Kaip pažymėta pirmiau, yra tendencija rengti naujus EVD, o ne iš dalies keisti esamus, taip parengiant daug EVD, kurie pagal savo taikymo sritį yra labai panašūs. Tokiu atveju produktai rinkai pateikiami su dviem eksploatacinių savybių deklaracijomis, parengtomis remiantis dviem ETĮ (pvz., nes juose numatytos dvi skirtingos naudojimo paskirtys), o tai, žinoma, nėra EOTA alternatyvaus būdo tikslas.

Galiausiai tyrime nustatyta, kad EOTA neskiria pakankamai dėmesio naujoviškų produktų CE ženklo rėmimui, ir pažymima, kad reikia teikti paramą TVĮ ir kad gamintojams turi būti pateiktos aiškos gairės dėl EVD ir inovacijų per Europos prekybos asociacijas.

4.4. Suderinamumas

Šiame skirsnyje vertinamas vidinis EOTA sistemos suderinamumas ir jos suderinamumas su visa SPR sistema.

EOTA remia TVĮ veiklos koordinavimą, o rengdama standartinius EVD ir ETĮ ji visų pirma padėjo užtikrinti vidinį nuoseklumą.

Vis dėlto veiklos lygis labai skiriasi tarp TVĮ, tad tyrime prieita prie išvados, kad plėtojant geriausią praktiką būtų galima užtikrinti didesnę suderinamumą. Kaip pažymėta pirmiau, nepakankamas TVĮ tarpusavio bendradarbiavimas yra vienas iš veiksnių, lemiančių nepagrįstą EVD ir ETĮ gausą, kuri yra žalinga daugeliui gamintojų ir paini produktų naudotojams.

Kalbant apie visos SPR sistemos vidinį suderinamumą, EOTA metodu papildomi Europos standartizacijos komiteto (CEN) rengiami darnieji Europos standartai. Tačiau, siekiant papildyti šią analizę, reikia atsižvelgti į kitus papildomus aspektus.

Pirma, remiantis netiesioginiais įrodymais, aukštą naudojimosi EOTA metodu lygį lemia prasti pagrindinio standartizavimo metodo taikymo rodikliai, visų pirma todėl, kad EOTA metodas padeda sumažinti spragą, atsiradusią dėl to, kad, kaip nustatyta tyrime, nėra išsamių darnųjų standartų, visų pirma skirtų statybos produktams, kuriems tenka nedidelė rinkos dalis, arba vadinamiesiems nestandartiniais produktams, arba tie standartai nėra visiškai išsamūs. Nuolatinis EVD ir ETĮ skaičiaus didėjimas ir visų pirma kartais labai didelis kai kuriose konkrečiose produktų srityse pagal tą patį EVD išleidžiamų ETĮ skaičius, regis, šią išvadą patvirtina.

Antra, viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl ši standartizacijos alternatyva buvo nustatyta, buvo siekis užtikrinti galimybę greičiau pateikti rinkai naujoviškus statybos produktus. Vyraujantis bazinių dokumentų, kurių turinys buvo įtrauktas SPD taikymo laikotarpiu,

naudojimas, ETĮ koncentracija vos keliose produktų srityse ir nustatytas ardomųjų naujoviškų produktų trūkumas tarp produktų, kuriems yra išleisti ETĮ, rodo, kad EOTA metodas nėra naudojamas (arba yra naudojamas tik labai ribotu mastu) siekiant tai remti.

Galiausiai EVD ir jų pagrindu išleista daugybė ETĮ, kurie taip pat naudojami rinkoje ilgus laikotarpius (kaip rekomendacijos, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, ir EVD), byloja apie stabilumą, kuris turėtų paskatinti parengti atitinkamą svarstomą darnųjį standartą.

Pagalbiniame tyrime iš 26 TVĮ, kurių buvo klausta apie tai, ar būtų naudos, jei kai kurie EVD būtų išplėtoti į darniuosius standartus, 12 atsakė „ne“, keturi atsakė „taip“, o 10 atsakė „nežinau“. Iš 39 gamintojų, kuriems buvo pateiktas tas pats klausimas (visi EOTA klientai ir gamintojai, turintys arba prašantys išduoti ETĮ), 11 atsakė „taip“, 12 atsakė „ne“, o 16 atsakė „nežinau“³³.

4.5. ES pridėtinė vertė

Vertinant EOTA metodo ES pridėtinę vertę, reikia atsižvelgti į tai, ar veikiant valstybių narių lygmeniu būtų buvę galima pasiekti panašių ar geresnių rezultatų ir užtikrinti panašų ar didesnę poveikį.

Tyrimas rodo, kad TVĮ apskritai pripažįsta EOTA pridėtinę vertę jų veiksmams, nors ir mano, kad ši pridėtinė vertė galėtų būti padidinta, užtikrinant didesnę efektyvumą ir veiksmingumą.

Kalbant apie EOTA metodo ES pridėtinę vertę SPR sistemai, atliekant tyrimą apklausti gamintojai negalėjo pateikti įrodomosios informacijos apie išlaidas ir terminus tuo atveju, jei būtų taikomos alternatyvios nacionalinės procedūros. Tačiau jei šio metodo nebūtų, būtų taikoma tarpusavio pripažinimo procedūra. Taikant šią procedūrą, statybos produktų, kuriais turėtų būti prekiaujama keliose valstybėse narėse, atveju kaip tik galėtų būti vėlavimų ir galėtų išaugti išlaidos, o dėl to jiems būtų sudėtinga patekti į vidaus rinką. Pagrindinis EOTA metodo pranašumas – galimybė suteikti produktams CE ženklus net ir tuo atveju, kai nėra darnųjų standartų.

Gamintojai taip pat pranešė apie netikėtą naudą išorės prekybos srityje, kurioje CE ženklas, nesvarbu ar jis būtų grindžiamas darniaisiais standartais, ar EVD, pasirodo, yra laikomas kokybės ženklu. Taip yra, pvz., Europoje pagamintų tvirtinimo detalių (33 produktų sritis) atveju, tad jų gamintojai turi konkurencinį pranašumą savo konkurentų iš trečiųjų šalių atžvilgiu.

Galiausiai keletas trečiųjų šalių yra priėmusios kai kurias rekomendacijas, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, arba kai kuriuos EVD³⁴ kaip savo techninius reglamentus, o tai suteikia Europos įmonėms svarbų konkurencinį pranašumą tarptautinėje rinkoje.

5. Išvados

³³ Žr. tyrimą, 58 p.

³⁴ Pavyzdžiui, Rekomendacija Nr. 001, kaip suteikti Europos techninį liudijimą, yra naudojama kaip techninių specifikacijų pagrindas Australijoje, Naujojoje Zelandijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose ir Kanadoje.

Kalbant apie šioje ataskaitoje aptariamas septynias užduotis, nustatytas SPR 31 straipsnio 4 dalyje, faktai rodo, kad nėra nė vienos užduoties, kuri liktų neįvykdyta³⁵, ir kad ES finansinė parama yra pagrįsta.

Nagrinėjamu laikotarpiu EOTA metodas, suteikiantis reikiamą lankstumą, padėjo pereiti nuo SPD prie SPR.

Nepaisant to, taip pat nustatyta keletas struktūrinių problemų:

- EOTA metodu naudojasi nedaug įmonių, gaminančių statybos produktus. Be to, EOTA veiklos aprėptis bet kurioje iš trijų galimų sričių (produktų sritys, geografinis pasiskirstymas ir dalyvaujančios TVĮ) yra labai siaura ir nėra jokių požymių, kad padėtis gerėtų;
- kadangi taikant EVD metodą pirmiausia siekta sudaryti palankesnes sąlygas naujoviškiems produktams greičiau patekti į rinką, didžioji dauguma ETĮ yra susiję ne su naujoviškais produktais, o su produktais, kuriais jau prekiaujama rinkoje;
- netiesioginiai įrodymai taip pat suteikia tvirtą pagrindą manyti, kad EOTA metodo atžvilgiu pirmiausia buvo naudinga tai, kad standartizacijos sistemos rodikliai yra prasti. Kai kurie EVD net gali būti laikomi alternatyviais būdais parengtais standartais. Tai ypač akivaizdu tvirtinimo detalių srityje, kurioje viena rekomendacija, kaip suteikti Europos techninį liudijimą (dabar ji pakeista į EVD), yra 25 proc. visų ETĮ pagrindas;
- EVD rengimo sąnaudos yra didelės, kaip ir gamintojams taikomi mokesčiai už ETĮ išdavimą. Šis metodas tebėra brangus ir nėra palankus MVĮ.

Kitos sritys, kuriose EOTA valdymas turėtų būti pagerintas:

- TVĮ tarpusavio konkurencija yra ribota, nes nėra perduodamos vertinimo srities žinios arba nėra keičiamasi geriausia patirtimi, o tai šiek tiek riboja galimybę užtikrinti, kad dalyvautų daugiau TVĮ;
- procedūrų koordinavimas, susijęs su EVD ir ETĮ gausa, ir nepakankama vidinė EVD projektų kokybės kontrolė lėmė daugybę patikrinimo procesų tarp Komisijos ir EOTA ir smarkiai prisideda prie vėlavimo galutinai priimti EVD ir paskelbti jų nuorodas Oficialiajame leidinyje.

Jei bus pasiūlyta atlikti bet kokią SPR ir statybos produktams taikomos suderinimo sistemos peržiūrą, reikėtų nuodugniai išnagrinėti EOTA vaidmenį ir EOTA metodą kaip darniųjų techninių specifikacijų, kurioms SPR teikiamas didžiausias dėmesys, dalį ir suderinti juos su išvadomis, pateiktomis SPR vertinime³⁶.

³⁵ EOTA nėra pateikusi pastabų dėl savo užduočių nevykdančios TVĮ, tačiau nėra jokių įrodymų, kad ji turėtų tai padaryti.

³⁶ 2011 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 305/2011, kuriuo nustatomos suderintos statybos produktų rinkodaros sąlygos ir panaikinama Tarybos direktyva 89/106/EEB, vertinimas, SWD(2019) 1770.

Priedas**Produktų sritys (šaltinis: SPR IV priedas)**

Srities kodas	Produktų sritys
1	Surenkamieji įprastinio/lengvojo/autoklavinio akytojo betono produktai.
2	Durys, langai, langinės, vartai ir atitinkami apkaustai.
3	Membranos, įskaitant skystą tepamą membraną ir komplektus (hidroizoliacijai ir (arba) vandens garų sulaikymui).
4	Termoizoliaciniai produktai. Sudėtiniai izoliacijos komplektai/sistemos.
5	Konstruktinės atramos. Konstrukcinių jungčių kaiščiai.
6	Dūmtraukiai, dūmtakiai ir specialūs produktai.
7	Gipso produktai.
8	Geotekstilė, geomembranos ir kiti susiję produktai.
9	Apdarinės sienos/apdarai/konstruktinis sandarusis įstiklinimas.
10	Stacionari gaisrų gesinimo įranga (gaisro signalizavimo, gaisro aptikimo, stacionaraus gaisro gesinimo, gaisro ir dūmų kontrolės bei sprogimo slopinimo produktai).
11	Santechnikos įtaisai.
12	Transporto organizavimo priemonės: kelių įranga.
13	Statybinės medienos produktai/elementai ir pagalbiniai įrenginiai.
14	Medienos skydai ir elementai.
15	Cementas, statybinės kalkės ir kitos hidraulinės rišamosios medžiagos.
16	Betonui skirtas armatūrinis plienas ir įtemptioji armatūra (ir pagalbiniai įrenginiai). Išankstinio konstrukcijų įtempimo komplektai.
17	Mūro ir kiti panašūs produktai. Mūro dirbiniai, statybiniai skiediniai, pagalbiniai įrenginiai.
18	Nuotekų tvarkymo inžinerijos produktai.
19	Grindų dangos.
20	Konstruktiniai metalo produktai ir pagalbiniai komplektai.
21	Vidaus ir išorės sienų ir lubų apdaila. Vidaus pertvarų komplektai.
22	Stogo dangos, švieslangiai, stoglangiai ir pagalbiniai produktai. Stogų komplektai.
23	Kelių statybos produktai.
24	Užpildai.
25	Statybiniai klėjai.
26	Produktai, susiję su betonu, skiediniu ir glaistu.
27	Patalpų šildymo prietaisai.
28	Vamzdžiai, talpyklos ir pagalbiniai įrenginiai, nesiliečiantys su žmonėms vartoti skirtu vandeniu.
29	Statybos produktai, besiliečiantys su žmonėms vartoti skirtu vandeniu.
30	Plokščiojo stiklo, profilinio stiklo ir stiklinių blokų produktai.
31	Galios, valdymo ir ryšio kabeliai.
32	Jungčių sandarikliai.
33	Tvirtinimo detalės.
34	Konstrukcijų komplektai, dalys, surenkamieji elementai.

Srities kodas	Produktų sritys
35	Gaisrą sustabdantys, priešgaisriniai sandarinimo ir apsaugos produktai. Degimą lėtinantys produktai.